

Ҳисобот оид ба одамрабой дар соли 2007

Департаменти давлатии ИМА

Вашингтон

12 июня с. 2007

http://usinfo.state.gov/gi/global_issues/human_trafficking/traffick_report.html

ГУЗОРИШ ОИДИ ОДАМРАБОЙ ДАР СОЛИ 2007. МУҚАДДИМА

Ҳадаф

Мутобики қонун Департаменти давлатӣ ўҳдадор аст ҳар сол ба Конгресси ИМА дар бораи кӯшишҳои ҳукуматҳои хориҷӣ дар бартарафсозии шаклҳои вазнини одамрабой гузориш пешниҳод намояд. Гузориши мазкур ҳафтум ба ҳисоб меравад. Мақсади он аз ҷалб намудани аҳли башар ба масъали мазкур, тағсир намудани кӯшишҳои чомеаи ҷаҳонӣ ва водор намудани ҳукуматҳои хориҷӣ барои қабули ҷораҳои самараноки мубориза алайҳи ҳамаи шаклҳои одамрабой иборат аст.

Чорабиниҳо марбут ба мубориза алайҳи одамрабой дар асоси қонуни ИМА аз соли 2000 дар бораи ҳифзи шахсони аз одамрабой азиятдида бо тағиироти воридкардашуда гузаронида мешаванд. Дар қонун гуфта мешавад, ки ҳадафҳои мубориза алайҳи одамрабой аз ҷазо додани ҷинояткорони ба ин кор машғул буда, ҳимояи ҷабрдиҳагон ва умуман гирифтани пеши роҳи одамрабой иборат мебошанд. Ҳадафи ниҳоии гузориши мазкур ва сиёсати ҳукумати ИМА дар мубориза алайҳи одамрабой аз озод намудани шахсони ба шароити шабехи гуломӣ дучор шуда иборат аст.

Ҳусусиятҳои гузориши оид ба одамрабой дар соли 2007

Гузориши Департаменти давлатии ИМА оид ба одамрабой яке аз гузоришҳои пурра ва ҳамаҷониба дар ҷаҳон оиди кӯшишҳои ҳукуматҳо дар мубориза алайҳи шаклҳои вазнини одамрабой маҳсуб меёбад. Марҳилаи байни моҳи апрели соли 2006 то моҳи марта соли 2007 дар гузориши мазкур дарҷ ёфтааст. Он давлатҳое, ки ҳамчун маҳалли пайдоиш, интиқол ва таъиноти шумораи зиёди дучоршавандагони шаклҳои вазнини одамрабой маҳсуб мешаванд, дар ин гузориши баррасӣ шудаанд. Маълумоти тозае марбут ба шакли муосири гуломдорӣ, моҳият ва ҳудудҳои васеи фарогиири он дар гузориши оиди одамрабой дар соли 2007 баён карда шудаанд. Илова бар ин, дар он оиди доираи васеи ҷораҳое, ки ҳукуматҳои мамлакатҳои тамоми ҷаҳон дар муқобили ин падида ва умуман решакан карданӣ он меандешанд, ҳисобот дода мешавад.

Методология

Ҳангоми омода сохтани гузориши Департаменти давлатӣ аз маълумоти сафоратхонаҳои ИМА, шахсони вазифадори хориҷӣ, ташкилотҳои ғайриҳукуматӣ ва байнамилалӣ ба даст овардашуда, аҳбороти интишоршуда, натоиҷи сафарҳои корӣ ба ҳар як минтақа ва маълумоти тариқи почтаи электронӣ гирифта истифода бурдааст. Нишонии электронии мазкур бо мақсаде интишор шудааст, ки ташкилотҳои ғайридавлатӣ ва шаҳрвандони алоҳида тавонанд оиди пешравиҳое, ки ҳукуматҳо дар мубориза алайҳи одамрабой ба даст овардаанд, маълумот диханд. Аҳбороте, ки миссияҳои дипломатии ИМА дар бораи

вазъи одамрабоӣ ва чораҳои ҳукуматҳо пешниҳод менамояд, аз тадқиқотҳои амиқ, аз ҷумла воҳӯриҳо бо доираи васеи шахсони вазифадори давлатӣ, намояндагони ташкилотҳои ғайриҳукуматии маҳаллӣ ва байнамилалӣ, шахсони вазифадори ташкилотҳои байнамилалӣ, рӯзноманигородон, олимон ва ҷабрдидағон асос мегиранд.

Мутобиқи талаботи Қонун дар бораи ҳифзи ҷабрдидағони одамрабоӣ, Департаменти давлатӣ ҳар як кишваре, ки дар гузориши соли 2007 оиди одамрабоӣ дарҷ ёфтааст, ба яке аз се рӯйхат, вобаста ба ин ё он категория ворид месозад. Ҳангоми ворид намудани як давлат ба ин ё он категория дар навбати аввал чораҳое, ки ҳукуматҳо дар мубориза алайҳи одамрабоӣ пеш мегиранд ба ҳисоб гирифта мешавад, на ин ки масъалаи ҳудуди паҳншавии ин муаммо, гарчандे дуюмӣ на камтар аз аввалий муҳим аст. Сараввал Департаменти давлатӣ риоя гардидан меърҳои ақаллии решаканкунии одамрабоӣ, ки Қонун дар бораи ҳимояи ҷабрдидағони одамрабоӣ пешбинӣ кардааст, баҳогузорӣ мекунад. Ҳукуматҳое, ки чунин стандартҳоро пурра риоя мекунанд, ба категорияи 1 мансуб дониста мешаванд.

Ҳукуматҳое, ки барои риояи стандартҳои ақаллӣ як андоза қӯшишҳои ҷиддӣ равона месозанд, ба категорияи 2 мансуб дониста мешаванд. Ҳукуматҳое, ки стандартҳои ақаллиро ба таври пурра риоя намекунанд ва барои ин чораҳои зарурӣ намеандешанд, ба категорияи 3 нисбат дода мешаванд. Ниҳоят меърҳои рӯихати маҳсуси санҷишӣ ба назар гирифта шуда дар мавридиҳои даҳлдор давлатҳои мансуби категорияи 2 ба рӯихати назоратӣ аз рӯи категорияи 2 ворид карда мешаванд.

Таъиноти гузориши

Гузориши мазкур механизми дипломатӣ ба ҳисоб рафта, ҳукумати ИМА онро ҳамчун воситаи идомаи ҳамкорию мӯътакид намоӣ, дастур барои равона соҳтани захираҳо ба барномаҳои ҷорабинҳои марбут ба ҷазои шахсони гунаҳкор, ҳимояи ҷабрдидағон ва корҳои пешгирикунӣ истифода бурда метавонад. Департаменти давлатӣ минбаъд низ ҳукуматҳои кишварҳоро бо мӯҳтавои гузориш ошно месозад, то ин ки ҳамкорӣ баҳри решакан кардани одамрабоӣ таҳқим ёбад. Алалхусус соли оянда Департаменти давлатӣ, пеш аз қабули карор оид ба мӯҷозот нисбати кишварҳо ба категорияи 3 мансуб ёфта, маълумоти ҷамъовардашударо васеъ истифода мекунад. Он барои татбиқи боз хам пурсамару мақсадноки барномаҳои мададрасонӣ ва ҳамкорӣ бо давлатҳое, ки дар мубориза алайҳи одамрабоӣ ба дастгирӣ эҳтиёҷ доранд, истифода хоҳад шуд. Департаменти давлатӣ умед бар он дорад, ки гузориши мазкур ба қӯшишҳои ҳукуматҳо ва ташкилотҳои ғайриҳукуматӣ дар мубориза алайҳи одамрабоӣ дар тамоми ҷаҳон тақвият мебахшад.

Тоҷикистон (табақаи 2)

Ҳисоботи мазкур дар асоси Санад оид ба ҳифзи қурбониёни одамрабоӣ ва хушунат, ки аз ҷониби Конгресси ИМА соли 2000 қабул шуда буд, тайёр карда шудааст.

Тоҷикистон як сарчашмаест барои қочоқи занону кӯдакон барои фоҳишагӣ ба Имороти Муттаҳидаи Араб, Туркия, Арабистони Саудӣ, Кувайт, Эрон ва қочоқи мардон барои истисмори меҳнатӣ ба Русия, ки бештар дар соҳтмон ва кишоварзӣ сурат мегирад. Ҷабрдидағони тоҷик ба маҳалли кори худ аксаран аз тариқи Қирғизистон бароварда

мешаванд. Писарону дұхтарони хурдсол дар дохили кишвар барои меҳнати иҷборӣ, аз ҷумла гадой, қочоқ карда мешаванд.

Ҳукумати Тоҷикистон меъёрҳои ҳадди ақалли барҳамдихии одамрабоиро ба пурраги риоя намекунад, vale он барои расидан ба ин меъёрҳо кӯшиши зиёд ба ҳарҷ медиҳад. Ҳукумат барномаи миллии амалро пиёда намуд ва ҳамкориашро бо созмонҳои ғайриҳукуматӣ густариш дод. Вале Ҳукумат ба қонунҳои чорӣ оид ба одамрабоӣ, аз ҷумла дар мавзӯи тавзех додани мағҳуми одамрабоӣ, тафтириот ворид карда натавонист мисли он, ки барои мубориза бурдан бо ширкати мансабдорони ҳукуматӣ дар одамрабоӣ ҷидду ҷаҳди коғӣ накард; коррупсия дар ҳукумат ҳанӯз ҳам мушкилии асосӣ дар роҳи мубориза бо одамрабоӣ боқӣ мондааст Ҳукумати Тоҷикистонро қатъиян зарур аст, ки оид ба мансабдороне, ки дар дар одамрабоӣ даст доранд ё ба он мусоидат менамоянд, тафтишот гузаронаду онҳоро ба маҳкама кашад ва ҷазои сазовор дигар, ба Кодекси ҷиноятӣ тафтириот ворид намуда, мағҳуми одамрабоиро тавзех дигар, фаъолияташро оид ба баланд бардоштани огоҳии мардум беҳтар намояд.

Тафтишоти судӣ

Дар Тоҷикистон дар давраи ҳисботӣ дар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ корҳои гуногун иҷро карда шуд. Моддаи 130.1 Кодекси ҷиноятӣ истисмори шаҳвонӣ ва меҳнати мачбуриро манъ менамояд. Аз рӯи моддаи 130.1 ҷазо барои ин гуна ҷиноят дар шакли ҳабс ба мӯҳлати аз 5 то 20 сол пешбинӣ шудааст. Ин ҷазои хеле саҳт мебошад, vale бо дигар намудҳои ҷазо барои дигар ҷиноятҳои вазнин, ба монанди таҷовуз ба номус, мувоғиқ нест. Соли 2006 мақомоти даҳлдор оид ба 34 парвандаи вобаста ба одамрабоӣ тафтишот гузаронд, ки назар ба 81 тафтиши соли 2005 гузаронида шуда камтар аст. Дар Ҳукумат 34 парванда оид ба одамрабоӣ дидо баромада шуд, ки назар ба 58 парвандаи соли 2005 камтар аст. Соли 2006 ба 52 тоҷири бо савдои одамон машгул буда ҳукм бароварда шуд, ки ин рақам нисбат ба 28 ҳукми соли 2005 баровардашуда хеле зиёд аст. Ҳукумат оиди ҷазои ба одамрабоён баровардашуда ягон маълумоте пешниҳод накардааст. Ришваҳурӣ байнин мансабдорони ҳукуматӣ, ки дар одамрабоӣ даст доранд, ҳоло ҳам масъалаи доги рӯз мебошад. Ҳарчанд баъзе мансабдорон ба одамрабоён барои гирифтани шиносномаҳои қалбакӣ, шаҳодатномаҳои қалбакӣ оид ба таваллуд ва ақди никоҳ қўмак мерасонданд, vale Ҳукумати Тоҷикистон дар бораи тафтишоти ин парвандаҳо, маҳкум намудан ва ё баровардани ҳукм ба мансабдорони ришваҳур, ки дар одамрабоӣ алоқамандӣ доранд, ягон маълумоте пешниҳод наменамояд. Шуъбаи маҳсус дар назди Ҳукумат оид ба мубориза алайҳи одамрабоӣ ва ҷинояткории муташаккил оиди якчанд ҳолатҳои одамрабоӣ тафтишот гузаронид, ва Ҳукумати Тоҷикистон бо ҳукуматҳои баъзе давлатҳои ҳориҷӣ дар гузаронидани тафтишоти ҳолатҳои одамрабоӣ ҳамкорӣ намуд.

Муҳофизат

Дар кори Ҳукумат оид ба расонидани қўмак ба ҷабрдиагони одамрабоӣ дар давраи ҳисботӣ пешравии на ҷондон зиёд ба назар мерасад. Вазорати тандурустӣ ва Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоӣ ба ҷабрдиагон дар паноҳгоҳҳои аз ҷониби созмонҳои байналмилалий бунёд шуда хидмати тиббӣ ва иҷтимоӣ расониданд. Инчунин Вазорати корҳои дохилий беҳатарии паноҳгоҳҳоро таъмин намуда, онро ҳифз менамояд. Ҳукумати Тоҷикистон оиди ҷабрдиагон як механизми расмии аҳборот надорад. Барои коркунони сафоратҳо ва ҳадамоти консулии Тоҷикистон дар ҳориҷи кишвар оид ба муайянсозии ҷабрдиагон ва қўмак расонидан дар баргардондани онҳо ба ватан ягон курсҳои маҳсуси

омӯзишӣ гузаронида нашудаст. Ба ҳар ҳол, соли 2006 Вазорати корҳои хориҷӣ дар ҳамкорӣ бо ҳукуматҳои баъзе давлатҳои хориҷӣ барои ба ватан баргардонидани 62 ҷабрдидаи тоҷик корҳои муайянро иҷро намуд, ҳукумат ҳамаи ҳарҷҳоро оид ба баргардонидани 12 ҷабрдида ба дӯши худ гирифт. Қабули нақшай миллии амалиёт барои беҳтар намудани ҳамкорӣ бо СФҲ-ҳо, ки оид ба мубориза алайҳи одамрабоӣ кор мебаранд, мусоидат намуд. Ба ин СФҲ-ҳо аз тарафи давлат кумак расонда шуд, яъне ба онҳо ҷой барои утоқи корӣ чудо карда шуда, онҳо бо хидматҳои коммуналӣ таъмин карда шуданд. Иштироки ҷабрдидағон дар тафтишоти одамрабоӣ ҳамататрафа дастгири ёфта, коркунони милитсия қарор доданд, ки ҷабрдидағонро на дар шӯъбаи корҳои дохилӣ, балки дар худи паноҳгоҳ пурсучӯ намоянд. Якчанд ҷабрдидағон барои амалиёти ғайриқонунӣ, ки бевосита дар натиҷаи қурбони одамрабоӣ гаштан содир намудаанд, ҷазо гирифтанд.

Корҳо оид ба пешгирӣ намудани одамрабоӣ

Ҳукумати Тоҷикистон дар давраи ҳисботӣ барои баланд бардоштани оғоҳии мардум дар масъалаҳои одамрабоӣ кӯшиш намуд. Ҳукумат барои гузаронидани маъракаҳои ҷамъиятӣ-иттилоотӣ, ки аз тарафи Созмони байналмилалии мӯҳочират ва СФҲ-ҳо ташкил карда шуд, кумаки моддӣ расонд. Ин маъракаҳо аз тарғибот дар радио, ба навор гирифтани фильмҳо, гузаронидани пресс-брифингҳо ва гузаронидани тренингҳо барои донишҷӯёну мансабдорон иборат буданд. Ҳукумат ба сарҳадбонони фурудгоҳи Душанбе ва дидбонгоҳҳои сарҳадӣ оиди муаян соҳтани одамрабоёни эҳтимолӣ курсҳои омӯзишӣ ташкил намуд.